

אבל אם הניח בריחוק מקום יחא איך שיהא מ"ט כיון דבמציאות אין יכול לילך להעירוב בעת קנייתו ונמצא שאין רעתו על זמן קנייתו שיהא שם דירתו הוי חסרון מטעם סעודה שאינה ראויה מבעו"י ולא הוי עירוב אלא באופן שהיה במקום שיכול לילך ביום א' ושפיר. כלל הרמב"ם דבין יו"ט שחל להיות לפני השבת ובין בשני ימים טובים של גליות אם רוצה לערב שני עירובים בשתי רוחות לשני הימים בעינן שיהא אפשר לו להניע לכ"א משני העירובים ביום הראשון הא לאו חכי לא הוי עירוב והוא מטעם שכתבנו.

אריה ליב בנוסבסקי, תלמיד ישיבת "מיר"

סימן י"ט בדין נדרי עכו"ם

בירושלמי פ"ט דנזיר הלכה א' איתא ישראל בכל יחל ואין העכו"ם בכל יחל (שאם עבר העכו"ם על נזירותו אינו בכל יחל) אמר ר' יונה ישראל יש להן התיר חכם ועכו"ם אין להן התיר חכם (פירוש שלענין זה נאמר הדין דעכו"ם אינו בכל יחל היינו שאין אחרים מוחליין לו) אמר ר' יוסי עכו"ם אין צריך התיר חכם וישראל צריך התיר חכם, ואתיא דר' יוסי כר' אבוה וכו' ודר' יונה כרב אחא דאמר הוא הוא כושן הוא רשעתיים ולמה נקרא שמו רשעתיים שעשה שתי רשעות אחת שחילל את השבועה וכו' ששעבר בישראל שמנה שנה.

והנה בשירי קרבן הקשה דמאי ראייה לר' יונה ממה שחילל את השבועה הלא כר' יוסי מציא ג"כ אתיא דהקרא מעיד שלא הותר לו שבועתו משום אדם, ומצאנו הרבה מקומות כיוצא בזה, ואין לומר הא דר' יוסי העכו"ם אין צריך התיר חכם היינו דברצוננו הדבר תלוי לבטל שבועתו, א"כ אין כאן נדרים והרי קאמר שם שהנדרים חלים עליו עכ"ל. ועיין בפני משה שפירש כן באמת אלא דהקשה קושיות של השירי קרבן דא"כ מאי נדרים חלים עליו שייך, ועוד קשה כיון דליכא כל יחל איזה נדר שייך כאן, ועוד קשה לי לפי מה דקיי"ל דעכו"ם אינו מצווה יותר משבע

ביום הראשון מפני שהעירוב מצותו שיהא מסעודה הראויה מבעו"י כמי שפירש דבריו בהל' י"א. ולפי הבנת "אור שמח" השיג הראב"ד בלשונו איך לא פירש ולא חילק בדבר. רצה לומר בין שני יו"ט של גליות לבין יו"ט ושבת דבנמ' העמידה דמנח לי' בסוף אלף אמה וכו' דאי לא יו"ט ושבת לא לשבת אבל בשני יו"ט של גליות ל"ש זה מצי לערב בב' רוחות, פירוש דוקא ביו"ט משום דבשני יו"ט של גליות אף שצריך שני עירובים לשני הימים. מסמק מ"מ מה שנוגע לעירוב השני הוי יום קמא חול גמור והיה יכול להלך כמה שירצה. והיה יכול לבוא מבעו"י למקום עירובו אף שבמציאות אם היה רוצה להלך לא שבקינן משום דשמא יום ראשון קודש מ"מ מה שנוגע לעירוב של יום השני אמרינן דחול הוא והיה יכול להלך ע"כ תוכן כונת הראב"ד, ולפי דברינו נוכל לאמר דהראב"ד לשיטתו אזיל שפירש הא דקמשני הנמרא בכמה מקומות "רבי הוא דאמר לא לא נזרו שבות בין השמשות", לא שהתיר רבי לעבור בפועל על שבות דרבנן בבין השמשות אלא שהקיל על העירוב לדינו כאילו יכול לעבור כדי שלא לפסול את עירובו בכך (הובא פירושו זה בריטב"א עירובין דף ל"ב) ומה מוכח דסובר הראב"ד. דאין זה חסרון בעירוב מה שאין יכול במציאות ליטלו ולכן שפיר הקשה מדוע לא חילק בין יו"ט לשבת ובין שני יו"ט של גליות דיש לחלק בסברא כנ"ל. אבל שיטת הרמב"ם הרי מכואר בפ"י הל"ט דהפירוש בגמרא רבי הוא היינו דרבי מתיר ממש שבות בבין השמשות נוכל לפרש החסרון בסעודה שאינה ראויה מבעו"י לפי מה שכתבתי לעיל דעיקר הדין של עירוב הוא משום שקובע סעודתו במקום הזה חשוב כאילו שם דירתו לכן אם אינה ראויה מבעו"י דהיינו בעת קניית העירוב אף דרעתו שיהא דירתו שם למחר מ"מ על עידן קניית העירוב אין דעתו מכיון דעל זמן ההוא אין ראויה לו וזה החסרון בסעודה שאינה ראויה מבעו"י יום ולכן אף בשני יו"ט של גליות צריך שיהא עירובו במקום שיכול לילך בו ביום ראשון

איסור נדרו שנדר אם עובר אינו חייב בכל יחל דברו, אבל חלות דין נדר באמת איכא על החפצא שנדר, ונפק"מ שיעברו ישראל על נדרו שנדר בכל יחל דברו, דחלות דין נדרים יש לעכו"ם אלא שאינן מזהרין בכל יחל דברו, ולפי זה אם הוא מיסר לעצמו כבר הופר הנדר ואין עליו אף חלות נדר לענין שיעברו אחרים על דברו, אבל כל זמן שלא היסר יש עליו חלות הנדר.

ולפי זה מתורץ מה שהקשו על הירושלמי דאמר דאילו של אברהם אבינו הוי דבר הנדר, דלפי מה שכתבו בשיטה מקובצת במנחות ד' דבשלמים אף דליכא איסור מעילה מ"ס עובדים על כל יחל דברו שהרי הוא נדר שיהיה קודש (והיינו כהנמרא נדה) ובקרבן עכו"ם כאן שיש להם חלות דין דנדרים ג"כ יעברו על כל יחל דברו אם נהנים בקרבן שלו כמו בשלמים, ושפיר קאמר הירושלמי דאילו של אברהם אבינו הוי דבר הנדר אף לפי שיטת התוספות בחולין צ' דאבות דין בן נח להם.

ולפי זה מתורץ מה שהקשתי מוידור יעקב נדר דכתבו התוס' דמכאן מוכח דנודרין בעת צרה אף כשבכל מקום אסור לנדר, והקשינו דזה דוקא אם עכו"ם עובדים בכל יחל דברו, אבל לפי ההלכה הרי עכו"ם אינו מצווה בכל יחל דברו, ואף דקיים יעקב כל התורה מ"מ הלא ישראל ג"כ אינו מחוייב בנדר כזה, דלפי דברינו הרי הישראל מחוייב על נדר עכו"ם, ושפיר נהג יעקב עצמו כישראל והבן זאת.

ואף שכתבו התוספות תמורה ג' דבקרבן עכו"ם ליכא איסור כלל, נראה דהתוס' שם פליגי על הנך שיטות שמוכא בשיטה מקובצת מנחות ד' דהרי כתבו דהטעם דבקרבן עכו"ם חסר קדושה משא"כ בקרבן שלמים ואם האיסור בשלמים הוא משום כל יחל דברו איזה שייכות הוא מה שחסר קדושה לענין פיגול, ואפשר דהתוס' שם סברי דאבות דין ישראל להם, אכן לפי התוס' בחולין צ' מוכרח לתרץ כמו שכתבתי.

ונראה להביא ראיה דבאמת התוס' בחולין סברי דסרבן עכו"ם איכא איסור דאורייתא, דהרי כתבו בחולין ב' להקשות איך אכלו ישראל

מצות כמבואר בסנהדרין א"כ איך שייך איסור כל יחל אצל עכו"ם. וצ"ל דמאן דאמר דאיתא כל יחל בעכו"ם סובר כמ"ד דעכו"ם מצווה על יותר משבע מצוות, ועיין בתוספות חולין ב' ע"ב ד"ה אבל שכתבו וא"ת הא כתיב וידר יעקב נדר וכתוב אשר נדרתי אשלמה וי"ל דבשעת צרה שרי כדאמרינן בבראשית רבה שאמר לדורות שיהיו נודרים בשעת צרה, עכ"ל התוספות.

וקשה מדברי התוספות לקמן דף צ' דאבות דין בן נח היה להם קודם מתן תורה וא"כ כיון דקיי"ל דעכו"ם אינו מצווה ביותר מז' מצות א"כ ליכא לגבי עכו"ם כל יחל דברו א"כ ממילא היה מותר לו ליעקב לידור נדר, ואין לומר דקימו האבות כל התורה כולה אף אם דין עכו"ם היה להם מ"מ הא גם ישראל אינו מחוייב לקיים נדר שנדר עכו"ם כיון שאין בו כל יחל א"כ אף אם קימו כל התורה כישראל ג"כ אינו עובר ושפיר היה מותר לנדר נדר, אבל איזו ראיה להלכה לדין שיהיה מותר לנדר בעת צרה.

והנראה לבאר הענין על פי מה שנבאר הירושלמי פ"א דנדרים הלכה נ' דאיתא שם ריש לקיש אמר כאילו של אברהם אבינו הוי דבר הנדר.

וראיתי להמפרשים שהקשו הרי האבות דין בן נח היה להם א"כ לפי מה דקיי"ל דבקדשי עכו"ם ליכא איסור מעילה כמבואר בתמורה ג' ובבבחים מ"ה וא"כ איזה דבר הנדר הוא.

ונראה דמה דהקשה השירי קרבן דאם העכו"ם יכול להפסד לעצמו וברצונו תלוי הדבר לבטל נדרו ואינו עובר על כל יחל דברו מאי נדר שייך, והרי ילפינן דעכו"ם יכול לדר נדרים, יש לומר דבאמת הרי בנדרים איכא בשני דינים (א) האיסור נדר על הנבדא שנדר אותו (ב) חלות דין נדר על החפצא שנעשה עליו הנדר, ונפק"מ לענין שאחרים ג"כ עובדים בכל יחל כמו בכל איסור נדר שהדיר לאחרים שעובדים בכל יחל והיינו שחל דין נדר על החפצא לענין שגם אחרים יעברו בכל יחל וכמו דאמרינן בנדה מ"ה כבר זה הקדש ואכלו אחרים עובדים בכל יחל דברו, ונראה דהא דעכו"ם אינו עובר בכל יחל דברו היינו רק לענין

אבל היכא דלא אפשר בענין אחר כגון כההיא דנוצות בשחיטה שלא יעשה חלדה או בנידון הנ"ל שאם לא יתלשם מיד יפסיד ונמ לא יהי' לו נוצות נסיות מלכלכות בדם שאי אפשר לו להשתמש בהן כגון זה הוי לצורך האדם ושרי. וכמו כן מפורש בספ' גידולי תרומה להרב מבוטשאטש ז"ל ובספ' דעת קדושים שעם ספ' תבואת שור שדבר שהוא לצורך האדם אין בו משום צעב"ח.

ובנידון הנ"ל יש עוד צד להתיר דמי יודע ראם נשחט רוב הסימנים יש לו להעוף צער ממריטת הנוצות כיון שכבר אינו חי, ואין לנו לגזור גזירות שלא נאמר בהתלמוד ובהפוסקים. צבי ארי' סענדערס שו"ב בקליוולאנד

בעולם היתדות והרבנות

חג היוכל בפילדלפיה.

ביום השבת פ' בחר, ולמחרתו ביום א' ט"ז אייר (תרצ"ה), היה ימי חגיגה של יובל השבעים בעיר פילדלפיה לכבודו של מורם ורבים הרב הנאון הגדול איש האשכולות מו"ה דוב ארי' הכהן לעוויןטאהל שליט"א, האב"ד בעיר פילדלפיה.

הרבנים שלקחו חבל בשמחת החגיגה, הרב ר' משה שמעון זיוויץ, פייטסבורג; הרב ר' חיים בן ציון נטלוביץ, לואיסוויל, סענטאקסי; הרב ר' נצ"י ריה קעמדען; הרב רש"א הלוי פדרס, שיר קאנא; הרב ר' משה שפירא, אטלאנטיק סיטי. הרבנים הללו באו על ש"ס. ביום א' באו הרב ר' יוסף קאנוויץ, נשיא אנודת הרבנים; הרב ר' אליעזר סילווער, סינסינעטי; הרב ר' יהודה ליב זעלצער, הרב ר' יוסף ראזין, פאסיק, הרב ר' יצחק יעקב הלוי רודערמאן, בלטימורי, הרב ר' יעקב קנטרוביץ, טרענטאן, נד"ו; הרב רא"י זאלטמאנאוויץ, ברוקלין; הרב ר' אהרן דוד בור ראק, ברוקלין; הרב רמ"מ הויכשטיין, הרב רי"ל מוינעשטער, הרב דוד ליב סילבער, האריסבורג, הרב שמואל בעלסין.

המסבה הגדולה היה במוצאי שב"ס, התאספו כל רבני פילדלפיה ואנודת השוחטים, לכבודו של

שלמים הרי אסור לנרוד ובשלמים איכא איסורא דאורייתא ואיכא תקלה, ותירצו דחוראת שעה דיתהא, לכאורה הרי יש עצה להקדישה על ידי עכו"ם לפי מה דמבואר במנחות ע"ג דהקדש עכו"ם להתכפר ישראל הוי שלמים, ומוכח דסברי דבאמת אסור משום כל יחל דברו.

הרב אהרן חיים הלוי צימערמאן
ניר-יארק

סימן כ'

בענין מריטת הנוצות

איך זה כמה שנים ששמעתי איזה רבנים מעררים על שוחטי עופות שמיניחים למרוט את נוצות העוף תיכף להשחיטה בעודו. מפרכסת והמורטי עופות תופסים בידם בחזקה בצואר העוף שלא יצא הדם וילכלך הנוצות (השוה כסף פה) וממילא הם מעררים את הדם לצאת תיכף ומבליע הדם באברים מלכד זה יש צעב"ח כמה שמורטים הנוצות בעודו מפרכס תיכף ומיד סמוך לשחיטה הנה לרעתי הסלושה אין אני רואה שום איסור שמה שמבליע הדם באברי העוף (אף שאין זה ברור) הלא כשחתכו ומלחו מותר לבשלו אח"כ כביט"ע סי' ס"ז סעיף ג' ועתה הלא כולם חותכים ומולחים וס"ש שיש צעב"ח הנה כשהוא לצורך האדם אין בו איסור צעב"ח כי גם עצם השחיטה הוא בודאי צעב"ח והתורה התירה לצורך האדם עוד בראשית הבריאה דכ' לכם יהיה לאכלה וכאמר רבי לההיא ענלא זיל לכך נצרת ב"ט פ"ה והא דנענש הוא דלפי רוב קדשתו הי' לו לרחם עליה וכן הוא לכל דבר של צורך האדם בו ואין איסור צעב"ח אלא כשאפשר בלערו ומצער את הבהמה בחנם כההוא דשבת קנ"ד ב' וכמטעינה ופריקה ב"מ ל"ב ב' וככב"א פ"ה ורחמיו על כל מעשיו כתיב וכן כתב המרדכי מוכא בכ"י סי' כ"ד דמותר למרוט הנוצות העוף לצורך שחיטה אע"ג דיש צעב"ח ולכאן הי' קשה לי על זה מגמרה חולין דף ז' ב' עקרא להו איכא צעב"ח ושם הי' זה לצורך האדם שלא יויקנו ההיא כודנתא וצ"ל דזה לא מקרי לצורך האדם דלמה קנה ההיא כודניתא שיצטרך לעקרו.